

vietnamské tržnice Sapa a života mladých Vietnamců žijících v České republice zavedl posluchače svým referátem Felipe Kaiser Fernandes (EHES Paris/CEFRES Prague). Na něj navázala Katarzyna Andrejuk (Polish Academy of Sciences, Warsaw), která pohovořila o ekonomizaci etnicity variující napříč generacemi indických a tureckých migrantů podnikajících v Polsku.

Konferenci zakončil závěrečným slovem Chris Hann, z jehož iniciativy samotná Visegrádská antropologická síť (V4 Net) v roce 2017

na půdě Max Planck Institutu vzešla se záměrem studia a porozumění současným sociálním fenoménům napříč regionálním uskupením čtyř střeoevropských států: České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Ve své řeči vycházel z poznatků získaných vlastními terénními výzkumy a ze zkušeností s maďarskou a polskou migrací. V přátelské atmosféře vyzval ke společné diskusi a budoucím společným projektům a dalším výzkumům vztahujícím se k daným tématům.

Veronika Beranská (EÚ AV ČR, v. v. i.)

První setkání EASA Anthropologies of the State – Genealogies and positionalities of thinking the State

V roce 2018 se v rámci Evropské asociace sociálních antropologů (EASA) ustavila síť „Anthropologies of the State (Anthrostate)“. Její aspirací deklarovanou již od okamžiku zrodu je „vytvořit prostor pro myšlení za rámec nyní klasických antropologických přístupů ke státu“. První setkání se uskutečnilo pod názvem „Genealogie a kontexty myšlení státu“ na půdě Leidenské univerzity ve dnech 30. října – 1. listopadu 2019. V deseti souběžně probíhajících panelech zaznělo přes třicet příspěvků zabývajících se státem jako svébytným aspektem antropologických výzkumů. Jejich zacílení bylo patrné již při plenárním zahájení, které svými projevy otevřeli Steffen

Bo Jensen, Anouk de Konig a Klavs Sedlenieks. Ve svých referátech zdůraznili zejména nesnázi, příznačnou pro sociální antropologii, hovořit o státu bez jeho konkrétního situování.

Konkrétní terénní zkušenosti vyvolávají i otázky o prchavosti státu v afektech či v jeho fiktivnosti nebo například magických účincích jeho aktivit. Sedlenieks v příspěvku „The state in the absence of the state“ poukázal na to, že ač stát v mnoha terénech absentuje, fakt, že jsou některé oblasti vymezovány jeho nedostatečnou přítomností, svědčí o síle jeho „přetrvávání na pozadí“. Rozhodně pozoruhodná epistemologická úvaha, která zazněla hned zkraye kon-

ference, se ostatně týkala i toho, jak specifické způsoby „psaní státu“ přispívají k jeho zeskutečňování (Jensen). S tím v určitém smyslu kontrastovaly výzkumné reflexe materiální robustnosti praktik, jimiž je stát hmotně přítomen v mimořádných i všedních situacích, v hmotném rozvržení krajiny a podobně (např. panel „Post-socialist States“).

Ve zjevné návaznosti na ontologii medicínské praxe badatelky Annemarie Mol *The Body-multiple* byly vystavěny i referáty Elizabeth Challinor a Wiebe Ruijtenberg opírající se o pohled migrantů na stát. Challinor zkoumala vnímání portugalského státu azylovými žadateli, kdy se po řadě setkání mění z jednotné entity na fragmentované a vnitřně rozporné sociální pole. Ruijtenberg na základě pohledu egyptských migrantů na holandský stát vyjádřila ještě radikálnější tezi o multiplicitě téhož státu v praktikách, jimiž se ustavuje v **různých kontextech a sociálních skupinách**.

Řada příspěvků prezentovala terény, do nichž stát vniká, nebo se z nich stahuje, vyklízí pole, nebo se mísí s jinými formami vládnutí. Tak vyzněla i etnografie **fúzování policejních a vojenských skupin s církvemi** v „divokých“ urbánních teritoriích Rio de Janeiro (Martijn Oosterbaan, Carly Machado) či reflexe strategií

občanského hnutí izraelského venkova operujícího na okrajích státu, které zaplňuje bezpečnostní mezery (Nir Gazit a Erella Grassiani).

Pozoruhodné bylo i zapojení etnografického informanta do prezentace výzkumu, kdy ten výzkumníkovy závěry přímo při předvedení korigoval, jako v případě příspěvku o přebírání technických a morálních funkcí státu islamistickými organizacemi v jávských městských centrech (Laurens Bakker a Karim).

Reflexe terénních setkání se státem tak na této konferenci ukázala, že za poslední desetiletí došlo k výrazným posunům v antropologickém porozumění státu. Koncept státu sice nepochází z antropologie a sotva může přispět do její metodologické a konceptuální výbavy, mnozí vystupující nicméně akcentovali skutečnost, že sociální aktéři z jejich terénů se státem počítají. Na druhou stranu svérázné druhy politických organizací na různých místech světa jistě diskvalifikují stát jako obecně aplikovatelnou výkladovou kategorii. Stejně jako zvláštní ideologie, sociokulturní reality a rozličnost politických střetání či forem „vrtání tvrdých prken“ za vnější fasádou států vedou antropology ke zdráhání chápat stát jako definitivní kulturní formu.

Tomáš Ledvinka (FIM, Univerzita Hradec Králové)